

Tako smo prišli nekako do konca splošnega razmišljanja o statusu prosto živečih živalskih vrstah v Triglavskem narodnem parku in naši vlogi pri tem. Poudarjam, da gre v nekaterih stvareh tudi za osebno mišljenje, predvsem pa gre za koncept postopne hoje k cilju; gre za koncept varstva in izvajanja v tem srednjeročnem obdobju in verjetno še v naslednjem ali nekaj naslednjih.

In prav na koncu namenjam naslednjo misel predvsem strokovnemu naravovarstvu: pri zavzemanju za »čiste« naravovar-

stvene cilje upoštevajmo razmere v času in prostoru. Naša osnovna naloga ni v tem, da rezervatno zavarujemo čim več narave (prostora), ampak v tem, da ustvarimo pogoje, da bodo zanamci lahko več in bolje varovali. Želimo si, da bodo naši potomci materialno bogatejši, predvsem pa duhovno zrelejši ter jim bo varstvo narave potreba in moraina obveznost. Sami pa ostanimo na realnih (današnjih) tleh. Zato pri zavarovanjih V. kategorije poudarjamo možnost »samovzdrževanja« s sonaravnim ustvarjanjem dohodka od vseh naravnih dobrin.

GDK: 902:903

Razvoj gozdnega gospodarjenja od konca 2. svetovne vojne do danes

Marjan ZALOKAR*

Sem upokojeni gozdarski tehnik, ki sem sam doživljal vse spremembe v povojnem času in jih primerjam z dogajanjem zadnjih dveh let. 40 let delovne dobe mi je gozd pomenil drugi dom.

Službo gozdarja sem začel v državnem gozdu. Takrat je država terjala od gozdom veliko – za obnovo države. Gozd je bil glavni surovinski vir naše države. Potrebe po lesu so bile zelo velike. Ker so bile v vojnih letih sečnje lesa minimalne in še te so se v tem času izvajale le ob prometnicah (cestah, železnicah, utrbah), zaradi varnosti okupatorjevih objektov, intenzivne povojne sečnje v gozdovih niso povzročile tako hudih škod. Menim, da škode, ki so v gozdovih nastale v zadnjih dveh letih, presegajo tiste iz zgodnjega povojnega obdobja.

Tedaj je večini nepravilnostim botrovalo predvsem dejstvo, da je imela politika tudi vse vaje gozdarjenja v svojih rokah, primanjkovalo pa je tudi gozdarskih strokovnjakov.

Posamezna obdobja od povojnih časov

do danes so bila zelo različna v pogledu ravnanja z gozdovi. To je bilo bolj odvisno od državne politike kot pa od same gozdarske stroke. Za boljši opis tega časa bi bilo potrebno opisati vsako posebej.

V spremembah pa je najbolj trpel gozdar, saj jih je moral, ne glede na to, ali so koristne ali ne, upoštevati v praksi. Kot gozdar – revirni vodja sem v službi doživljal vse spremembe te dobe, razen zadnjih.

Vse do l. 1951 sem služboval v državnem gozdu. Razmere za delo in gozdarjenje so bile tedaj zelo slabe. Delovni čas je večinoma trajal od zore do mraka, v nedeljah pa smo delali še na udarniških akcijah.

V času obvezne oddaje lesa iz zasebnih gozdov, posebno v spomladanskem času, ko so bile velike nedeljske akcije, je prihajalo do pojava žarišč lubadarja, ker se les ni tekoče predeloval. Pri nadaljnjem transportu rezanega lesa so bile pogoste škode, ker les ni bil primerno suh za prevoz z ladjami.

Nad celotnim delom v gozdarstvu je bdela udba, ki je ne glede na to ali je prišlo do okvare naprave – stroja ali pa do nesreče pri delu, takoj poslala na kraj dogodka ljudi (ki se na gozdarstvo niso spoznali), da

* M. Z., gozd. tehnik, 64260 Bled, Prisojna 9, SLO

so ukrepali, kot jim je bilo naročeno.

Navajam samo primer iz Bohinja, z žičnice Soteska. Ko se je strgala žična vrv, so prišli ljudje udbe in odpeljali žičničarja. Nekaj dni ni nihče vedel, kje je, ko pa se je vrnil, ni nikoli hotel povedati, kaj se mu je tiste dni godilo (slika 1).

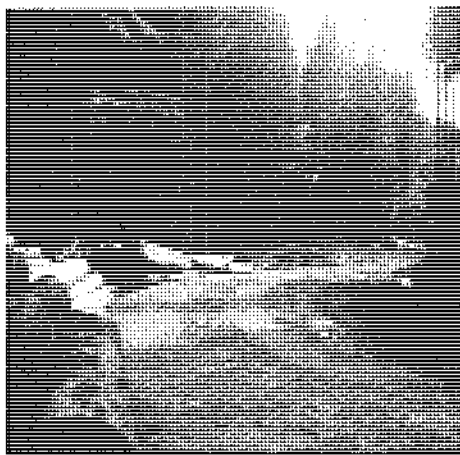
Sprva so v gozdu delali tudi vojni ujetniki. Gradila se je prva cesta na Jelovico in nekatere ceste po poključski planoti. Te ceste so odprle prve velike gozdne komplekse (slika 2).

V letu 1949 so se oblikovale »frontne brigade« (prisilne), v katere so mobilizirali vse, ki so bili zdravi: ženske in moške vseh mogočih poklicev (frizerji, krojači, čevljarji, kmetje in drugi). Tudi mlilčniki so morali nositi drobn les iz gozda do ceste (slika 3).

Za časa brigad je bil gozdarjev delovni dan takle: v ranih jutranjih urah, še pred prihodom brigadirjev, je začel z odkazilom drevja; prek dneva je organiziral in nadziral delo. Popoldne je moral izmeriti les vsakodnevne sečnje, zvečer pa do 23. ure napisati dnevno poročilo, ki ga je kurir odnesel sprva na direkcijo GG in še isti večer v Ljubljano. Po letu 1949 pa so se začele

obvezne oddaje lesa iz zasebnih gozdov. Za to delo so usposabljali starejše gozdne delavce, da so označevali drevje za posek (slika 4). Zaradi pomanjkanja gozdarske delovne sile na Gorenjskem so začeli prihajati gozdni delavci od drugod, sprva iz

Slika 2: Gradnja prve ceste leta 1951/52 na Jelovici, ko so uporabili edini traktor, ki so ga s težavo pripeljali iz Selške doline. Slika je last inž. Jožeta Ostermana.

Slika 1: Zgornja postaja žičnice v Soteski, na kateri so je leta 1949 strgala žična vrv. Viden je tudi način dovoza na ramo. Slika je last muzeja v Bohinju.

Primorske, pozneje tudi iz Prekmurja in Bosne. Sprva so bili to sezonski delavci, pozneje pa jih je dosti ostalo za stalno. Domača delovna sila pa se je zaradi težkih delovnih razmer v gozdu povečini zaposlila v Železami Jesenice. Stalni gozdni delavci so ostali le prebivalci gorskih vasi Koprivnik in Gorjuše. Med temi je bil tudi trikratni udarnik Ferdo Korošec iz Koprivnika (slika 5).

Prisilno so se mobilizirali vozniki za spravilo in odvoz lesa.

V gornjesavski dolini, v Karavankah, smo na golo sekali 200 m širok obmejni pas, da bi takratna oblast lahko bolje varovala državno mejo pred številnimi pobegi v tujino. Zaradi nemogočih delovnih razmer ob meji in zato, ker sem bil kot vojak na meji ranjen in tudi postal vojni invalid, sem zaprosil za premestitev.

V l. 1950 in 1951 sta delovali ločeno gozdarska služba za odkazilo in ločeno služba za transport lesa. Po l. 1951 se je organizirala gospodarska služba za zasebne gozdove, takratni okrajinski gozdar pa je bil državni uslužbenec. V tistem času je bila prvenstvena vloga gozdarja, da je skrbel za odkazilo, obnovo, nego in varstvo,

medtem ko je bila manipulacija z lesom prepuščena lastnikom. Največja pomanjkljivost je bila sprva pomankanje znanja, vendar se je le to izboljšalo s prihodom novega šolanega kadra.

Gozdarji smo se z lastniki, predvsem kmeti, veliko bolje razumeli kot danes, saj so le ti veliko bolj spoštovali gozd, kot pa ga spoštujejo danes. Kmetije niso čutili tolikšne potrebe po modernizaciji kot danes. Sodelovali so pri odkazilu in še nekaterih ostalih dejavnostih v gozdu. Priznati moram, da sem se sam prav v tem obdobju veliko naučil za nadaljnje delo.

Pozneje so se preorganizacije gozdarske službe kar vrstile, vse pa so imele v glavnem negativen predznak, predvsem zaradi obremenjevanja gozdarske službe z manipulacijo lesa.

Velika škoda se je delala v nekaj poznejših letih zlasti zaradi zanemarjanja urejenosti parcelnih meja, saj je bilo vodilo politike zanemarjanje zasebnega lastništva gozdov.

Leta 1958 so ustanovili poslovne zveze za gozdarstvo. Planske obveznosti glede oddaje lesa so zahtevale vedno večjo angažiranost pri manipuliranju z lesom. V letu

Slika 3: Najbolje nagrajena skupina frontne brigade na Rudnem polju. Slika je last gozdarja Vinka Kobala.

Slika 4: Za tiste čase edinstvena slika odvoza lesa leta 1949. Slikanih je sedem naloženih kamionov na Zatniku, ki peljejo les iz poključkih gozdov.

Slika 5: Trikratni udarnik Ferdo Korošec iz Koprivnika leta 1949 s svojo takratno vsakdanjo opremo po končanem delu. Žal ni videti majevca – šepsarja, saj ga prav pri lupljenju lesa ni nihče dohitel. Slika je last inž. Jožeta Ostermana.

1959 se je v nedržavnem gozdu izvajalo zelo pomembno delo. Od pomladi do zime se je delalo na urejanju parcelnih meja v zasebnem gozdu, s splošno angažiranostjo posestnikov pri tem delu. Nato smo, prvič v zgodovini zasebnih gozdov, izvedli popolno izmero gozdnega drevja, debelejšega od 10 cm.

Že leta 1961 pa je nedržavni sektor gozdov, skupaj s kadrom, prešel h kmetijskim zadrugam, kar je verjetno najslabša ureditev za gozdarsko stroko, saj je poslej moral celotni gozdarski kader poprijeti za najrazličnejša kmečka dela. Po l. 1963 pa je celotna gozdarska služba prešla h GG, kjer je še danes. Takratno Gozdno gospodarstvo je dajalo prednost oddaji lesa, manj pa osnovni dejavnosti stroke. Tudi stimulacija gozdarjev je bila višja za tistega, ki je presegel oddajo lesa, nižja pa za kvalitetno delo na področju gojenja gozdov. Poslabšali pa so se tudi odnosi med gozdarjem in posestnikom, saj smo se gozdarji pred lastniki najprej pojavljali kot gozdarji (pri odkazilu), ga nato sili k oddaji lesa, na

koncu pa se v primeru nepravilnosti pokazali še kot policaji. Gozdarska stroka je precej izgubila na bistvu stroke, saj je zanemarila kvaliteto gozdarskega dela.

Najnovejša, lahko zapišemo: primitivna medijska vojna proti gozdarstvu, ki so jo pred leti začeli predstavniki Slovenske kmečke stranke, ki so spregledali strokovno in raziskovalno področje slovenskega gozdarstva in njegov mednarodni ugled, s kakršnim se lahko ponaša le malokatera naša panoga, ogroža najtrdnjšo slovensko vrednoto – gozd. Nova gozdarska zakonodaja bi morala biti zasnovana na podlagi mnenja vrhunskih strokovnjakov, ki poznajo stroko v celoti, vso dosedanjo gospodarsko politiko in se zavedajo velikega pomena revirnega gozdarja za pravilno ravnanje z gozdom. Moj namen pisanja je dati pomen revirnemu gozdarju in njegovemu delu. Moral bi biti ustrezno izobražen (gozd. teh. ali inž.) s širokimi pooblastili, da lahko v primeru nepravilnosti hitro ukrepa. Nujno pa se morajo spremeniti prednostne naloge dela revirnega gozdarja, ki naj si sledijo po

Slika 6: Avtor prispevka ob čistiljivi bukvi, zaščiteni po zaslugi njegovih prizadevanj.

naslednjem vrstnem redu:

- odkazilo v pravnem pomenu besede,
- intenzivna nega in uspešno varstvo gozdov,
- spravilo in transport lesa – naj samo spremlja.

Predpogoj za uspešno delo pa je, da bo državni uslužbenec tudi primerno stimuliran. Revirne gozdarje se ne sme pogosto menjavati, saj morajo gozd dobro spoznati, za to pa je potrebno več let. Sicer se gozdar lahko veliko nauči tudi iz lastnih napak, vendar naj bo teh čimmanj, saj gozd ni njiva, ki si opomore v nekaj letih. Ko gozdar stopi v gozd, se mora vživeti vanj in mora misliti na to, da svoje delo opravi kar najbolje. Odgovorna vloga gozdarja v zasebnem gozdu bo predvsem strokovno odkazilo drevja. Gospodarjenje z gozdovi mora biti uspešno ne glede na lastništvo. Vedno večji pomen za človeštvo ima le zdrav gozd s pestrostjo svojih gozdnih vrst. Za Slovenijo je les najpomembnejša obnovljiva surovina in energetski vir, zato je nujno, da se z njim ravna v občo korist in ne samo v korist posameznika. To je še posebej pomembno danes, ko ob denacionalizaciji veliko gozda prehaja v roke prejšnjim lastnikom, od katerih mnogi v gozdu vidijo le materialno korist.

Gozd moramo bodočim rodovom ohraniti zdrav, vitalen, čimbolj naraven. Glede na to pa se sprašujem, ali je prav, da gozd ostaja v pristojnosti Ministrstva za kmetijstvo. Gozdovi v Sloveniji pokrivajo več kot 50% površine in so pljuča naše dežele.

Slika 7: Mešan naravni gozd smreke in macesna na nadmorski višini 1700 m na Zgornji Komni, nad Lepim Špičjem.

Zato menim, da bi bilo bolje, če bi imelo gozdarstvo svoje ministrstvo s priključenim Ministrstvom za okolje. Pri gozdu gre za večjo povezavo z okoljem, kot pa s kmetijstvom.

**ZVEZA DRUŠTEV INŽENIRJEV IN TEHNIKOV
GOZDARSTVA IN LESARSTVA REPUBLIKE SLOVENIJE**

vabi vsa društva, da si za

25. september 1993

rezervirajo čas za strokovno in družabno srečanje

v **BISTRU pri Vrhniki** (Tehniški muzej)

Podroben program bomo društvom posredovali do konca avgusta 1993.

Za prireditelja
gozdarji z Vrhnike